

UZUPEŁNIA ZESPÓŁ NADZORUJĄCY

KOD UCZNIĄ

--	--	--

PESEL

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

*miejsce
na naklejkę*

EGZAMIN W KLASIE TRZECIEJ GIMNAZJUM

CZĘŚĆ 1. JĘZYK POLSKI

Instrukcja dla ucznia

1. Sprawdź, czy na kolejno ponumerowanych 13 stronach są wydrukowane **22 zadania**.
2. Sprawdź, czy do arkusza jest dołączona karta odpowiedzi.
3. Brak stron lub inne błędy zgłoś nauczycielowi.
4. Czytaj uważnie wszystkie teksty i zadania.
5. Rozwiązania zadań zapisuj długopisem lub piórem z czarnym tuszem/atramentem. Nie używaj korektora.
6. W arkuszu znajdują się różne typy zadań. Do niektórych zadań są podane cztery odpowiedzi: A, B, C, D. Tylko jedna z nich jest dobra. Wybierz ją i zaznacz znakiem **X**, np.:

X B. C. D.

7. W niektórych zadaniach zdecyduj, czy zdanie jest prawdziwe czy fałszywe, i zaznacz znakiem **X** wybraną odpowiedź, np.:

X	F
----------	---

8. Jeśli się pomylisz, otocz znak **X** kółkiem i zaznacz inną odpowiedź, np.:

(X) B. C. **(X)**

9. Pozostałe zadania wykonuj zgodnie z poleceniami. Rozwiązania zadań **18.** i **22.** zapisz czytelnie i starannie w wyznaczonych miejscach. Pomyłki przekreślaj.
10. Zapisy w brudnopisie nie będą sprawdzane i oceniane.

Powodzenia!

**UZUPEŁNIA ZESPÓŁ
NADZORUJĄCY**

Uprawnienia ucznia do:

- dostosowania kryteriów oceniania
- nieprzenoszenia zaznaczeń na kartę

Arkusz zawiera teksty liczące więcej niż 250 wyrazów.

**10 KWIETNIA
2019**

**Godzina rozpoczęcia:
11:00**

**Czas pracy:
do 135 minut**

GH-P7-192

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania 1.–6.

Aleksander Kamiński
KAMIENIE NA SZANIEC¹

Zbliżał się Trzeci Maja. Mały Sabotaż² przygotowywał nową robotę.

Manifestowanie rocznic narodowych wzięł na siebie „Wawer”³ jako jeden z naturalnych obowiązków. Zośka i jego koledzy dwukrotnie w czasie swojej służby przeprowadzali akcję uliczną 3 Maja i 11 Listopada.

Specjalnością trzeciomajową w owe czasy była manifestacja barw narodowych. Ogromna większość ludzi Małego Sabotażu [...] malowała białą i czerwoną kredą barwy narodowe na murach lub też umieszczała w różnych miejscach małe, biało-czerwone chorągiewki. Zadania te – trudne i ryzykowne wobec skróconej godziny policyjnej i długiego dnia oraz wobec wzmożonej czujności Niemców i ich szpicli – nie zadowalały ambicji ani Alka, ani Rudego.

Barwy narodowe? Zgoda! Ale barwy narodowe w takich wielkościach i w takiej formie, żeby miasto je naprawdę widziało.

Uradzono zakupić, gdzie się tylko da, płótna białego i czerwonego i uszyć szerokie na kilkadziesiąt centymetrów, parometrowej długości flagi. Flagi te należy zawiesić na drutach tramwajowych i latarniach elektrycznych. Ale jak? Alek i Rudy na pytanie to odpowiedzieli dwiema odmiennymi propozycjami, a ponieważ każdy upierał się przy swoim pomysłe, Zośka zdecydował, że zespoły ich wykonają zadania na sposób różny, według pomysłów swych dowódców. Więc o trzeciomajowym świcie Alek ze swoimi zarzucał na przewody tramwajowe chorągiewki przymocowane do sznurka, na którego końcu był kamień. Był to system „zarzucania”. [...] Ileż się młodzi ludzie [...] napocili, zanim chorągiewki ich wisiały na drutach! Ale gdy już raz taka chorągiewka zawisła, nie było innego sposobu na jej usunięcie, jak tylko przez sprowadzenie specjalnego wozu tramwajowego lub straży pożarnej. Alek, dumny jak paw, czyhał z aparatem fotograficznym na te wozy, przyjeżdżające do zdejmowania chorągiewek, a potem promieniejący pokazywał fotografie kolegom.

System Rudego był systemem „blokowym”. W jaki sposób dostał Rudy klucz do opuszczania ulicznych latarni elektrycznych – było tajemnicą. Dość, że dostał. W znajomym warsztacie dorobił jeszcze kilka takich kluczy, rozdał je swym chłopcom i przy ich pomocy wieczorem przed Trzecim Maja puszczano dziesiątki latarni oraz przymocowano do tych latarni zrolowane chorągiewki, owinięte dla zamaskowania czarnym papierem. Rolka taka owiązana była nitką, do nitki dosztukowano długi sznurek, który po wciągnięciu latarni ku górze – zwisał na wysokości około 2 metrów nad ziemią. Wystarczyło pociągnąć za ten zwisający sznurek – aby nitka została zerwana i chorągiewka natychmiast rozwijała się w pełni swej biało-czerwonej krasy.

Aleksander Kamiński, *Kamienie na szaniec*, Warszawa 1999.

¹ Książka *Kamienie na szaniec* opowiada o działalności harcerzy z Szarych Szeregów, którzy podczas II wojny światowej walczyli z okupantem niemieckim.

² Mały Sabotaż – działalność konspiracyjna prowadzona w czasie okupacji niemieckiej i mająca na celu przekonanie polskiego społeczeństwa o możliwości zwycięstwa nad okupantem mimo represji.

³ „Wawer” – konspiracyjna organizacja młodzieżowa działająca w Warszawie podczas II wojny światowej.

[418 wyrazów]

Zadanie 1. (0–1)

Oceń prawdziwość poniższych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Z przytoczonego fragmentu <i>Kamieni na szaniec</i> wynika, że Mały Sabotaż wykorzystywał symbole narodowe w celu podtrzymania wśród Polaków wiary, że Niemców można pokonać.	P	F
Działania opisane w przytoczonym fragmencie <i>Kamieni na szaniec</i> miały na celu zniszczenie broni i zaopatrzenia wojskowego Niemców.	P	F

Zadanie 2. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz dobrą odpowiedź.

W przytoczonym fragmencie *Kamieni na szaniec* Alka i Rudego charakteryzują

- A. wyniosłość i zawiść.
- B. uległość i skromność.
- C. wrażliwość i niezdecydowanie.
- D. pomysłowość i nieustępliwość.

Zadanie 3. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz dobrą odpowiedź.

Działania podejmowane w ramach Małego Sabotażu, o których mowa w trzecim akapicie, nie odpowiadały ambicjom Alka i Rudego, ponieważ

- A. obaj uznawali efekty tych działań za niewystarczające.
- B. narażały uczestników tych działań na niebezpieczeństwo.
- C. te działania wymagały ogromnego wysiłku organizacyjnego.
- D. ktoś mógł donieść na osoby biorące udział w tych działaniach.

Zadanie 4. (0–1)

Oceń prawdziwość poniższych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Wypowiedzenia <i>Barwy narodowe? Zgoda!</i> oraz <i>Ale jak?</i> służą spowolnieniu akcji.	P	F
Narrator zna myśli i uczucia bohaterów.	P	F

Zadanie 5. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz dobrą odpowiedź.

Aby zachować sens zdania *Uradzono zakupić*, gdzie się tylko da podkreślony wyraz można poprawnie zastąpić wyrazem

- A. *Ujęto.*
- B. *Urobiono.*
- C. *Wyjaśniono.*
- D. *Postanowiono.*

Zadanie 6. (0–1)

Uzupełnij poniższe zdanie. Zaznacz dobre odpowiedzi spośród podanych.

W wypowiedzeniu *System Rudego był systemem „blokowym”* występuje orzeczenie **A/B**, a podmiotem jest rzeczownik **C/D**.

A. czasownikowe	C. <i>system</i>
B. imienne	D. <i>Rudego</i>

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania 7.–12.

Lucyna Długołęcka

JĘZYKI NIEZWYKŁE: POLSKI JĘZYK MIGOWY

Zapewne każdy widział kiedyś w przestrzeni publicznej osoby posługujące się językiem migowym. Ciekawa jestem, jakie uczucie wywołuje taki widok? Sama nie potrafię już sobie tego uczucia wyobrazić, gdyż posługuję się polskim językiem migowym (PJM) od wielu lat, choć nie jest to mój pierwszy język.

Wiem jednak, że bardzo wiele osób zastanawia się, czy głusi na całym świecie posługują się tym samym bądź podobnym językiem. Odpowiedź jest prosta: w każdym kraju, a dokładniej – w każdej społeczności Głuchych funkcjonuje inny język migowy. Nie ma on gramatycznego powiązania z mówionym językiem danego narodu.

PJM jest stosunkowo młodym językiem, gdyż istnieje od około 200 lat. Języki migowe zwykle powstawały tam, gdzie pojawiała się społeczność osób niesłyszących i niedosłyszących, a w realiach XIX wieku były to głównie pierwsze szkoły dla niesłyszących, zwykle z internatami. Kolebką¹ PJM jest zatem Instytut Głuchoniemych na placu Trzech Krzyży w Warszawie, założony w 1817 roku przez księdza Jakuba Falkowskiego. W początkowym okresie język ten kształtował się pod wpływem kontaktów z głuchymi i nauczycielami ze szkoły dla głuchych w Wiedniu, którą założono w 1789 r.

W rozwoju innych języków migowych podobnego rodzaju kontakty również odgrywały pewną rolę, dlatego – podobnie jak w przypadku języków fonicznych² – również języki migowe można klasyfikować ze względu na ich pokrewieństwo (podobieństwo strukturalne) z innymi. I choć języki migowe są stosunkowo jeszcze słabo zbadane, można przyjąć, iż polski język migowy należy do kategorii języków wizualno-przestrzennych rodziny europejskiej, grupy austriackiej. Oznacza to, że głuchy Polak dość łatwo dogada się z głuchą osobą z Austrii, Czech, Słowacji i Niemiec.

Był okres w moim życiu, że posługiwałam się PJM codziennie lub prawie codziennie, ale obecnie używam go jedynie okazjonalnie. Choć jako osoba niesłysząca całkiem dobrze radzę sobie z komunikowaniem się w języku polskim w mowie i w piśmie, PJM jest dla mnie bardzo ważny, gdyż zapewnia dostęp do informacji w sytuacjach, które utrudniają rozumienie mowy poprzez czytanie z ust.

Na podstawie: Lucyna Długołęcka, *Języki niezwykle: Polski Język Migowy*, www.jezykowaoaza.pl

¹ Kolebka – tu: miejsce powstania.

² Foniczne – mówione.

[316 wyrazów]

Zadanie 7. (0–1)

Oceń prawdziwość poniższych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Autorka, mimo że jest osobą niesłyszącą, potrafi komunikować się w języku polskim w mowie i piśmie.	P	F
Polski język migowy powstał w XX wieku.	P	F

Zadanie 8. (0–1)

Która z poniższych propozycji może być tytułem akapitu 3.? Zaznacz dobrą odpowiedź.

- A. Język migowy w telewizji
- B. Język migowy w moim życiu
- C. Różnorodność języków migowych
- D. Początki polskiego języka migowego

Zadanie 9. (0–1)

Oceń prawdziwość poniższych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Język migowy ma gramatyczne powiązania z językiem mówionym danego narodu.	P	F
Polski język migowy jest spokrewniony z niektórymi europejskimi językami migowymi.	P	F

Zadanie 10. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz odpowiedź A albo B i jej uzasadnienie 1., 2. albo 3.

Z tekstu wynika, że stosunek autorki do języka migowego jest

A.	pozytywny,	ponieważ	1.	PJM pomaga jej w pewnych sytuacjach.
			2.	dostrzega ona wady PJM.
B.	negatywny,		3.	PJM to jej pierwszy język.

Zadanie 11. (0–1)

Uzupełnij zdanie. Zaznacz dobre odpowiedzi spośród podanych.

Lucyna Długołęcka używa form **A/B**, aby podkreślić **C/D**.

A. pierwszej osoby liczby pojedynczej	C. wspólnotę z czytelnikiem
B. trzeciej osoby liczby mnogiej	D. osobisty charakter doświadczeń

Zadanie 12. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz dobrą odpowiedź.

Wyrazy *leksykalny*, *foniczny* są

- A.** archaizmami.
- B.** neologizmami.
- C.** wyrazami gwarowymi.
- D.** terminami naukowymi.

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania 13.–17.

Agnieszka Krzemińska

UTRWALACZ MYŚLI

Tylko człowiek dysponuje umiejętnościami, by utrwać idee za pomocą znaków graficznych. Zanim jednak nauczyliśmy się zapisywać poematy czy traktaty filozoficzno-religijne, pismo przeszło długą drogę: od pisma klinowego i egipskich hieroglifów¹ do prostszej i łatwiejszej formy – zapisywania wyrazów za pomocą alfabetu. Pomysł, by zapisywać każdą głoskę oddzielnie i tworzyć z nich wyrazy, to zasługa mieszkańców Bliskiego Wschodu.

Do Grecji idea alfabetu trafiła około IX w. p.n.e., gdy greccy kupcy podejrzeli literowy zapis u swych fenickich partnerów. Od Greków ten system przejęli ok. VII w. p.n.e. Rzymianie i po jego przekształceniu stworzyli alfabet, z którego korzystamy do dziś. Chociaż Fenicjanie,

uważani za chytrych kupców, nie cieszyli się w antyku dobrą opinią, należy im się szacunek za wynalezienie liter.

Pismo otworzyło przed ludźmi zupełnie nieznaną dotąd możliwość. *Verba volant, scripta manent* – słowa ulatują, pisma pozostają – mówi łacińskie przysłowie, którego sens oddaje istotę tego wynalazku. W momencie gdy mowie nadano graficzny kształt, co umożliwiło jej utrwalenie, zatrzymano w czasie myśli. Dzięki pismu słowa stały się nośnikiem informacji między oddalonymi od siebie ludźmi, cywilizacjami, epokami, różnymi kulturami. Nie mylili się Egipcjanie, wierzący, że to, co zapisane w kamieniu, przetrwa wiecznie, a i do dziś w sądzie bardziej się liczy umowa pisemna niż ustna. Pismo jako doskonała metoda na przedłużenie ludzkiej pamięci umożliwiło rozwój nauki, dało początek bardziej analitycznemu i abstrakcyjnemu myśleniu.

Przez wieki znajomość pisma była jednak umiejętnością ekskluzywną². Najpierw starano się kontrolować siłę słowa pisanego. Zamykając papirusowe, gliniane czy bambusowe księgi w prywatnych bibliotekach, pozwalano poznać jego tajniki tylko wybrańcom. Wraz z pojawieniem się alfabetów czytanie i pisanie zaczęło być znacznie łatwiejsze i – co za tym idzie – bardziej dostępne, co bez wątpienia przyspieszyło rozwój nauki i technologii.

Dzisiaj trudno sobie wyobrazić życie w świecie, w którym nie istniałoby pismo. Szkoły, biblioteki i uniwersytety to instytucje, które bez pisma nie mogłyby funkcjonować. Praca z tekstami jest tam podstawą, bo najpierw uczymy się je rozpoznawać i zapisywać, potem czytać i porównywać, by w końcu móc je tworzyć.

Trzeba też zauważyć, że chociaż zmieniły się materiały – kamień, glinę oraz papirus zamieniono na papier i ekran komputera, a rylce, pędzelki, rysiki³ i pióra zostały zastąpione długopisami i klawiaturą – wymyślony przed tysiącami lat alfabet ciągle jest podstawą opisywania świata i jego tajemnic.

Na podstawie: Agnieszka Krzemińska, *Utrwalacz myśli*, „Niezbędnik Inteligenta” nr 1/2016.

¹ Hieroglify – pismo starożytnego Egiptu.

² Ekskluzywny – przeznaczony dla grupy osób uprzywilejowanych, wybranych.

³ Rysiki – [tu:] narzędzia do pisania.

[384 wyrazy]

Zadanie 13. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz dobrą odpowiedź.

Tytułowy *utrwalacz myśli* to

- A. mowa.
- B. papier.
- C. pismo.
- D. pamięć.

Zadanie 14. (0–1)

Oceń prawdziwość poniższych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Z tekstu wynika, że wynalazcami alfabetu byli starożytni Grecy.	P	F
Z tekstu wynika, że pojawienie się alfabetu znacząco wpłynęło na rozwój cywilizacji.	P	F

Zadanie 15. (0–1)

Które zdanie oddaje sens myśli zawartej w powiedzeniu *Słowa ulatują, pisma pozostają*? Zaznacz dobrą odpowiedź.

- A. Jak cię widzą, tak cię piszą.
- B. Sztuka pisania to sztuka skracania.
- C. To trwa długo, co na papierze zapisane.
- D. Pismo i mowa powie, jaka u człowieka głowa.

Zadanie 16. (0–1)

Które stwierdzenie dotyczące tekstu jest fałszywe? Zaznacz F we właściwym miejscu.

1.	Autorka zauważa, że w przeszłości znajomość pisma była umiejętnością ekskluzywną.	F
2.	Z tekstu wynika, że pojawienie się pisma ułatwiało komunikację między ludźmi.	F
3.	Agnieszka Krzemińska zwraca uwagę na fakt, że w ciągu wieków nie zmieniły się materiały służące do zapisywania pisma.	F

Zadanie 17. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz dobrą odpowiedź.

W zdaniu *Pismo otworzyło przed ludźmi zupełnie nieznaną dotąd możliwość* podkreślony wyraz jest

- A. podmiotem.
- B. orzeczeniem.
- C. dopełnieniem.
- D. okolicznikiem.

Zadanie 18. (0–2)

Wynalezienie pisma przyniosło człowiekowi wiele korzyści. Którą z nich uważasz za największą? Uzasadnij odpowiedź, odwołując się do tekstu *Utrwalacz myśli*. Nie cytuj sformułowań z arkusza.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Przeczytaj tekst i wykonaj zadania 19.–21.

Konstanty Ildefons Gałczyński

WIZYTA

Proszę, proszę, rozgość się serdeczny,
rozejrz się dokładnie po wszystkim;
to jest czajnik – prawda, jaki śmieszny?
z gwizdkiem.

To mruczenie? Powiem ci w sekrecie:
jest mruzeniem kota Salomona.
A ta pani zamyślona, z kwiatami –
to moja żona.

Konstanty Ildefons Gałczyński, *Wizyta*, [w:] tegoż, *Poezje*, Warszawa 1976.

Zadanie 19. (0–1)

Dokończ zdanie. Zaznacz dobrą odpowiedź.

Postać mówiąca w wierszu to ktoś

- A. wścibski i ciekawski.
- B. gościnny i przyjazny.
- C. zarozumiały i arogancki.
- D. zawstydzony i zażenowany.

Zadanie 20. (0–1)

Oceń prawdziwość poniższych zdań. Zaznacz P, jeśli zdanie jest prawdziwe, albo F – jeśli jest fałszywe.

Wiersz <i>Wizyta</i> to poetycki opis bezpiecznego i przytulnego domu.	P	F
Z wiersza można wywnioskować, że gość wcześniej nie odwiedzał postaci mówiącej.	P	F

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

